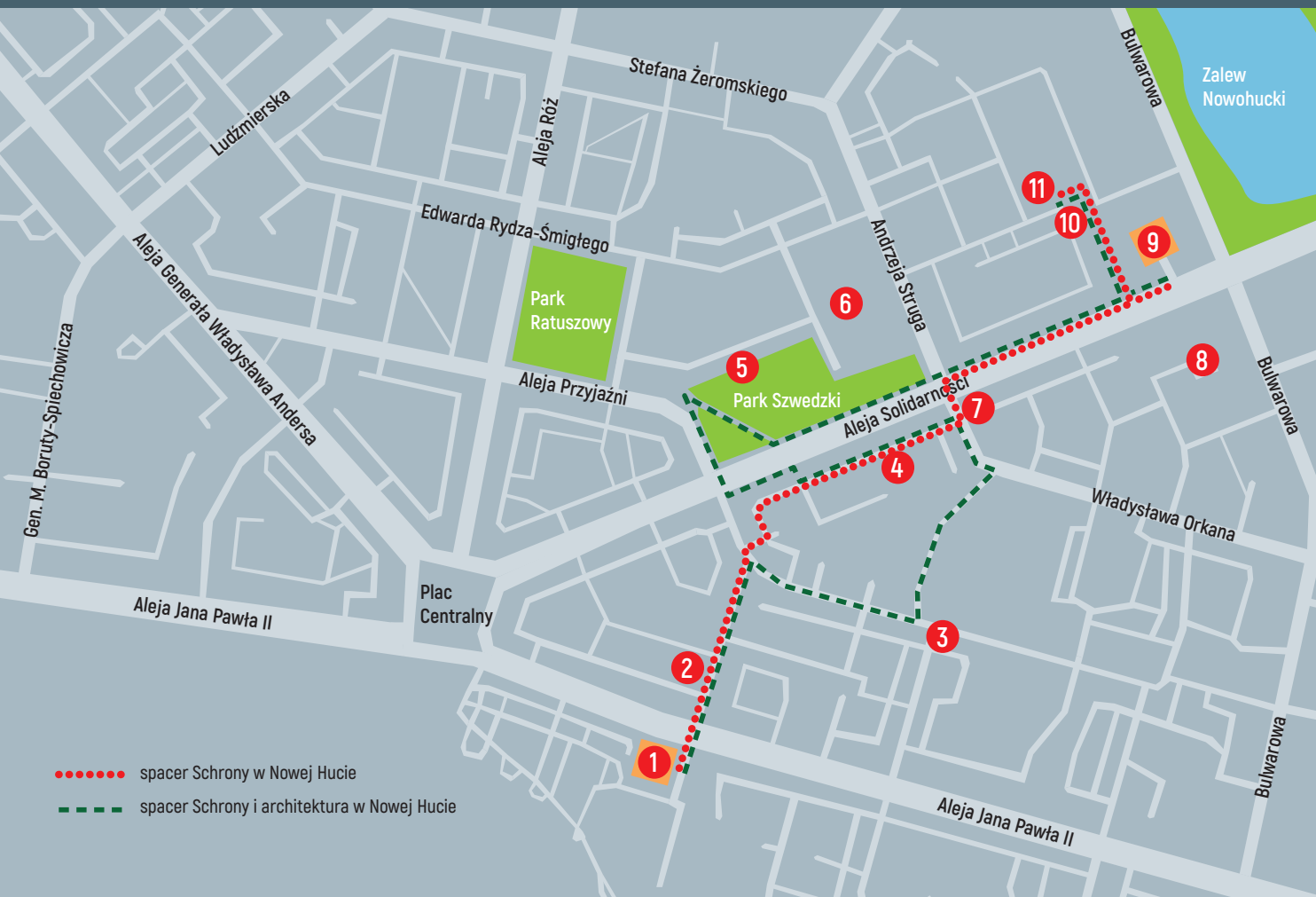

Spacery między schronami

Dla tych, którzy chcą odwiedzić dwa schrony – pod Muzeum Nowej Huty oraz pod Zespołem Szkół Mechanicznych – dobrym rozwiązaniem będzie połączenie wycieczki ze spacerem po dzielnicy. Biorąc pod uwagę tematykę obu wystaw, lepiej rozpocząć zwiedzanie od budynku dawnego kina Światowid, a zakończyć na osiedlu Szkolnym. Proponujemy dwa warianty spaceru – pierwszy, w ramach którego można obejrzeć elementy zimnowojennej infrastruktury obronnej znajdujące się na powierzchni oraz drugi, który uwzględnia zarówno infrastrukturę obronną, jak i wątki architektoniczne.

- 1 Muzeum Nowej Huty (os. Centrum E 1)**
Oddział Muzeum Krakowa, znajdujący się w budynku dawnego nowohuckiego kina Światowid. Tu można obejrzeć wystawy czasowe poświęcone dzielnicy oraz nawiązujące do historii „zimnej wojny” i socjalizmu, a także wystawę *Atomowa groza. Schrony w Nowej Hucie*, której częścią jest schron przeciwlotniczy. Socrealistyczny budynek kina Światowid został zaprojektowany przez Andrzeja Uniejewskiego. Kino funkcjonowało tu w latach 1957–1992. Mieściło dwie sale kinowe – dużą z balkonem, wyposażoną w 680 miejsc i małą – dla 170 osób.
- 2 Wylaz z tunelu ewakuacyjnego z czerpnią powietrza (os. Centrum A 9)**
Rozwiązanie zakładające ulokowanie głównej czerpni powietrza w tunelu wyjścia ewakuacyjnego wymusiło zmiany w konstrukcji wylazu – wcześniej blaszana lub betonowa pokrywa została zastąpiona konstrukcją – umieszczoną nad powierzchnią terenu – składającą się z betonu i siatki, co umożliwiałoby przepływ powietrza.

- 3 Domy Adamskiego na os. Wandy (ul. Stanisława Mierzywy 1)**
Najstarsze nowohuckie osiedla (Wandy, Willowe i Na Skarpie) były budowane od 1949 roku i powstały z wykorzystaniem projektów jedno- i dwupiętrowych domów autorstwa warszawskiego architekta Franciszka Adamskiego. Ich rozproszony układ spotkał się z krytyką ze względu na brak należytego wykorzystania przestrzeni międzyblokowej. W kolejnych realizacjach stosowano większą intensywność zabudowy.
- 4 Wylaz z tunelu ewakuacyjnego – niezmodyfikowany (os. Hutnicze 3)**
Konstrukcja typowa dla budownictwa schronowego lat 50. XX w., gdy projektowano wylazy przykryte blaszаныmi klapami lub betonowymi płytami.
- 5 Blok Szwedzki (os. Szklane Domy 1)**
Modernistyczny, wolnostojący blok mieszkalny wzniesiony w latach 1957–1959 na os. Szklane Domy według projektu Marty i Janusza Ingardenów. Projekt powstał po powrocie Ingardena ze Szwecji, gdzie miał możliwość oglądania zachodnich realizacji modernistycznych. Przy budowie Bloku Szwedzkiego użyto bloków betonu komórkowego, Siporeksu, produkowanego na szwedzkiej licencji. Budynek jest nazywany również „blokiem Ingardenów” i „szklanym domem” – w odniesieniu do dużych powierzchni okien. Stąd też obowiązująca od 1959 roku nazwa osiedla Szklane Domy.
- 6 Kościół Matki Bożej Częstochowskiej w Krakowie (os. Szklane Domy 7)**
Kościół rzymskokatolicki, wzniesiony na os. Szklane Domy w latach 1984–1995, jest przykładem architektury postmodernistycznej. Jeszcze przed powstaniem budynku kościoła w parafii Matki Boskiej Częstochowskiej utworzono strukturę wspierającą działaczy opozycji antykomunistycznej. Było to Duszpasterstwo Hutników działające od 1983 roku.
- 7 Wieżowy Punkt Obserwacyjny (os. Stalowe 4)**
Wieżowe punkty obserwacyjne były jednym z elementów rozpoznania i alarmowania ludności. Miała w nich pełnić służbę drużyna rozpoznania odpowiedzialna za obserwację terenu, rejestrowanie zagrożeń i informowanie o nich Stanowisk Dowodzenia.
- 8 Osiedle Stalowe i dawny Dom Młodego Robotnika (os. Stalowe 16)**
Osiedle wznoszone od 1954 roku w nurcie socrealistycznym. Pierwsze nowohuckie osiedle, przy budowie którego na szeroką skalę zaczęto zastępować tradycyjne metody w budownictwie mieszkaniowym technikami z użyciem prefabrykatów. Znajdował się tu Dom Młodego Robotnika zrealizowany w 1951 roku. Monumentalny budynek pełnił funkcję hotelu robotniczego.
- 9 Podziemna Nowa Huta (os. Szkolne 37)**
Filia Muzeum Nowej Huty, zlokalizowana w schronie pod Zespołem Szkół Mechanicznych nr 3. Można tu zobaczyć wystawę *Stan zagrożenia*. Socrealistyczny budynek Zespołu Szkół Mechanicznych nr 3 projektu Jana Suligi został oddany do użytku w 1959 roku. Składa się z czterech skrzydeł, które otaczają wewnętrzny dziedziniec. Na skwerze przed budynkiem znajduje się pomnik gen. Władysława Sikorskiego, patrona szkoły, autorstwa Bogusza Salwińskiego.
- 10 Wylaz z tunelu ewakuacyjnego z czerpnią powietrza (os. Szkolne 33)**
Rozwiązanie zakładające ulokowanie głównej czerpni powietrza w tunelu wyjścia ewakuacyjnego wymusiło zmiany w konstrukcji wylazu – wcześniej blaszana lub betonowa pokrywa została zastąpiona konstrukcją – umieszczoną nad powierzchnią terenu – składającą się z betonu i siatki, co umożliwiałoby przepływ powietrza.
- 11 Napis „SCHRON” nad wejściem do klatki schodowej (os. Szkolne 33)**
Na os. Szkolnym, nad wejściem do jednej z klatek schodowych, zachował się napis informujący, że pod budynkiem zlokalizowany był schron przeciwlotniczy.

- spacer Schrony w Nowej Hucie
- - - - spacer Schrony i architektura w Nowej Hucie